

Vägledning om tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel

Det här är en vägledning som kan användas av såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövare. Vägledningen består av förklarande kommentarer till bestämmelserna i *Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel*. Syftet är att ge en bakgrund till föreskrifterna och förtydliga avsikterna med bestämmelserna. Vägledningen är avgränsad till att omfatta tillämpningen av NFS 2015:2 men innehåller i vissa fall hänvisningar och förklaringar av vad som anges i bekämpningsmedelsförordningen.

Innehåll

INNEHÅLL	2
OM VÄGLEDNINGEN	3
Vägledning om tillämpning av föreskrifterna	3
Ansvarsfördelning mellan centrala myndigheterna	3
Så här har vägledningen tagits fram	4
Uppdaterad vägledning	5
VÄGLEDNING OM NATURVÅRDSVERKETS FÖRESKRIFTER (NFS 2015:2) OM SPRIDNING OCH VISS ÖVRIG HANTERING AV VÄXTSKYDDSMEDEL	6
1 kap. Tillämpningsområde	6
2 kap. Definitioner m.m.	7
Vissa uttryck i föreskrifterna definieras i andra regelverk	7
Definitioner av viktiga uttryck	9
Definitionen av punktbehandling gäller även vid tillämpning av bekämpningsmedelsförordningen	10
3 kap. Spridning av växtskyddsmedel	11
Fasta skyddsavstånd vid spridning	11
Anpassade skyddsavstånd vid spridning	12
Utrustning för att bestämma temperatur, vindriktning och vindhastighet	14
Undantag för punktbehandlingar	15
Tidsbegränsat undantag för spridning på banvallar	17
4 kap. Utspädning, blandning och påfyllning m.m.	18
Utspädning, blandning och påfyllning m.m. ska ske på lämplig plats	18
Fasta skyddsavstånd vid utspädning, blandning och påfyllning m.m.	19
Det fasta skyddsavståndet kan i vissa fall minskas	20
5 kap. Förvaring av växtskyddsmedel	21
6 kap. Tillstånd för användning i vattenskyddsområde	22
Tillståndsplikt för yrkesmässig användning inom vissa delar av ett vattenskyddsområde	22
Undantag från tillståndsplikten	23
7 kap. Tillstånd och anmälan	24
8 kap. Information till allmänheten	28
9 kap. Skyldighet att underrätta vid förorening	29

Om vägledningen

Till följd av bl.a. direktivet om hållbar användning av bekämpningsmedel (2009/128/EG) (bekämpningsmedelsdirektivet), antog regeringen den 28 maj 2014 en ny förordning om bekämpningsmedel (SFS 2014:425) (bekämpningsmedelsförordningen) som började gälla den 15 juli 2014.

I bekämpningsmedelsförordningen samlas regler som rör bl.a. godkännande och användning av växtskyddsmedel och biocidprodukter, däribland bestämmelser som genomför bekämpningsmedelsdirektivet i svensk rätt. Naturvårdsverket har genom förordningen fått bemyndigande att besluta om närmare föreskrifter om skyddsavstånd och försiktighetsmått som vid hantering av växtskyddsmedel behövs för att skydda människors hälsa och miljön. Mot bakgrund av detta antog Naturvårdsverket den 11 juni 2015 *Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel*. Föreskrifterna är tillämpliga från och med den 1 november 2015 och ersatte Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel och de allmänna råd som Naturvårdsverket hade utfärdat som stöd vid tillämpningen av föreskrifterna (AR 97:3).

Vägledning om tillämpning av föreskrifterna

Det här är en vägledning som kan användas av såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövare. Vägledningen består av förklarande kommentarer till bestämmelserna i föreskrifterna som Naturvårdsverket har utfärdat. Syftet är att ge en bakgrund till föreskrifterna och förtydliga avsikterna med bestämmelserna. Vägledningen är avgränsad till att omfatta tillämpningen av NFS 2015:2 men innehåller i vissa fall hänvisningar och förklaringar av vad som anges i bekämpningsmedelsförordningen.

Ansvarsfördelning mellan centrala myndigheterna

När det gäller växtskyddsmedel är det flera centrala myndigheter som delar på ansvaret för tillsynsvägledningen.

Naturvårdsverket utfärdar regler om spridning av växtskyddsmedel i den yttre miljön och har ett vägledande ansvar för tillsyn enligt miljöbalken. Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) har Naturvårdsverket tillsynsvägledningsansvar för all annan användning än den inom jordbruket och trädgårdsområdet. Det innebär ett tillsynsvägledande ansvar för den användning av växtskyddsmedel som sker på till exempel golfbanor och banvallar.

Arbetsmiljöverket beslutar om föreskrifter för säkerhet och arbetsmiljö vid hantering och användning av kemiska bekämpningsmedel.

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar sedan den 1 juli 2011 för samordningen av vattenarbetet (hav och sötvatten) och för den långsiktiga planeringen av havsmiljön. Myndigheten har det centrala ansvaret för vattenskyddsområden och ska ge tillsynsvägledning i frågor om sådana områden enligt 7 kap. miljöbalken.

Jordbruksverket har en stor och viktig uppgift vad gäller rådgivning, information och utbildning. Verket svarar bland annat för den utbildning som krävs för yrkesmässig användning av växtskyddsmedel och ger tillsynsvägledning när det gäller användning av växtskyddsmedel inom jordbruks- och trädgårdsområdet. Jordbruksverket är organiserat i regionala växtskyddscentraler som ger råd i växtskyddsfrågor. Jordbruksverket har också en föreskrivande roll vad gäller integrerat växtskydd och funktionstester av spridningsutrustning.

Kemikalieinspektionen ansvarar bland annat för registrering och klassificering av bekämpningsmedel och meddelar i samband med eventuellt godkännande de villkor som ska gälla för medlets användning. Ett bekämpningsmedel måste vara godkänt av Kemikalieinspektionen för att få säljas och användas i Sverige. Myndigheten sammanställer även årlig statistik över försålda kvantiteter av bekämpningsmedel. Kemikalieinspektionen ansvarar även för tillsynsvägledning när det gäller utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel.

Skogsstyrelsen ansvarar för tillsynsvägledning för frågor som rör skogsbruket och beslutar om föreskrifter om tillämpningen av vissa bestämmelser i bekämpningsmedelsförordningen om användning av växtskyddsmedel inom skogsbruket.

Så här har vägledningen tagits fram

Vägledningen grundar sig på, förutom tidigare vägledning, författningskommentarer till Naturvårdsverkets förslag till föreskrifter som remitterades under våren 2015. Remissinstanserna bestod av berörda myndigheter samt ett urval av kommuner och miljöförbund, bransch- och intresseorganisationer, och företag. I urvalet av kommuner och miljöförbund eftersträvades en spridning över landet, samt en blandning av såväl större som mindre kommuner som särskilt berörs av de nya föreskrifterna. I urvalet av bransch- och intresseorganisationer gjordes en bedömning av de organisationer som särskilt kan tänkas beröras av de nya föreskrifterna. Synpunkter på vägledning och författningskommentarer som har inkommit under remissförfarandet har beaktats vid framtagande av denna vägledning.

Under arbetet med föreskrifterna har Naturvårdsverket även inhämtat synpunkter på författningskommentarerna från en referensgrupp bestående av myndigheter och branschföreträdare, bl.a. de organisationer som sitter med i styrgruppen för Säkert växtskydd. Säkert växtskydd är en utbildningskampanj med syfte att förbättra hanteringen av växtskyddsmedel i svenskt jordbruk. Kampanjen drivs av Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) i samarbete med Jordbruksverket, Naturvårdsverket,

Lantmännen, Kemikalieinspektionen, Arbetsmiljöverket och Svenskt Växtskydd. Säkert växtskydds styrgrupp har även fått möjlighet att lämna synpunkter på utkast till vägledningen.

Uppdaterad vägledning

Den 1 oktober 2021 trädde en reviderad version av bekämpningsmedelsförordningen i kraft. Med anledning av förändringarna uppstod ett behov av att även revidera denna vägledning om tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel. Förändringar som skett i vägledningen rör hänvisningar till bekämpningsmedelsförordningen så att de är korrekta. Vägledningen angående begreppet punktbehandling och hur omfattningen av användningen bör tolkas har uppdaterats.

Vägledning om Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel

1 kap. Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter gäller vid spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om den närmare tillämpningen av förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel.

Dessa föreskrifter gäller inte växtskyddsmedel som innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur.

Bestämmelserna i NFS 2015:2 kompletterar de bestämmelser om spridning och annan hantering av växtskyddsmedel som finns i 2 kap. förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel (bekämpningsmedelsförordningen).

Den hantering som regleras i NFS 2015:2 är spridning av växtskyddsmedel (3 kap.), utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel samt rengöring av spridningsutrustning (4 kap.), och förvaring av växtskyddsmedel (5 kap.).

Därutöver innehåller föreskrifterna bestämmelser om definitioner (2 kap.), tillståndsplikt för användning i ett vattenskyddsområde (6 kap.), vad en tillståndsansökan respektive anmälan enligt bekämpningsmedelsförordningen ska innehålla (7 kap.), information till allmänheten (8 kap.), samt skyldighet att underrätta vid förening (9 kap.).

I vissa bestämmelser anges att de endast gäller vid yrkesmässig hantering. Dessa bestämmelser är följaktligen inte tillämpliga vid icke yrkesmässig hantering. Därutöver finns bestämmelser som hänvisar till andra bestämmelser i bekämpningsmedelsförordningen eller i dessa föreskrifter, vilka i sin tur endast gäller vid yrkesmässig hantering. Detta innebär att även hänvisningsbestämmelserna endast är tillämpliga vid yrkesmässig hantering. De bestämmelser i föreskrifterna som endast gäller yrkesmässig hantering är 3 kap. 2-3 §§, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1 § och 7 kap. 1 §. Övriga bestämmelser ska tillämpas vid såväl yrkesmässig som vid icke yrkesmässig hantering.

Föreskrifterna är tillämpliga på alla typer av växtskyddsmedel förutom växtskyddsmedel som innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur vilket framgår av andra stycket i 1 §. Detta innebär att föreskrifterna, liksom bekämpningsmedelsförordningen, inte gör någon skillnad mellan exempelvis kemiska och biologiska växtskyddsmedel förutom när det gäller nematoder, insekter eller spindeldjur.

2 kap. Definitioner m.m.

Vissa uttryck i föreskrifterna definieras i andra regelverk

1 § Om inte annat särskilt anges i dessa föreskrifter, har uttryck i föreskrifterna samma betydelse som i 14 kap. miljöbalken, förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

Av 1 § följer att uttryck i NFS 2015:2 har samma betydelse som i 14 kap. miljöbalken, bekämpningsmedelsförordningen och förordning (EG) nr 1107/2009 (EU:s växtskyddsmedelsförordning), om inte annat särskilt anges i föreskrifterna.

Följande definitioner i bekämpningsmedelsförordningen (1 kap. 4 §) är viktiga vid tillämpningen av NFS 2015:2:

kommunal nämnd: nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel: apparat som är särskilt avsedd för spridning av växtskyddsmedel, inklusive munstycken, manometrar, filter, silar, anordningar för tankrengöring och andra tillbehör som är nödvändiga för att apparaten ska fungera effektivt.

vägområde: mark eller utrymme som har tagits i anspråk för en väg, driften av en väg eller användningen av en väg.

Följande definition i 14 kap. miljöbalken är viktig vid tillämpningen av NFS 2015:2:

hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överlåts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande.

Följande definitioner i EU:s växtskyddsmedelsförordning är viktiga vid tillämpningen av NFS 2015:2:

växtskyddsmedel: produkter, i den form som de tillhandahålls användaren, som består av eller innehåller verksamma ämnen, skyddsämnen eller synergister och är avsedda för någon av följande användningar:

- a) Att skydda växter eller växtprodukter mot alla skadegörare och förhindra angrepp av sådana, såvida inte huvudsyftet med dessa produkter anses ha att göra med hygien snarare än skydd av växter eller växtprodukter.
- b) Att påverka växternas livsprocesser, t.ex. ämnen som påverkar deras växande på ett annat sätt än som näringsämne.

- c) Att bevara växtprodukters hållbarhet, om dessa ämnen och produkter inte omfattas av särskilda gemenskapsbestämmelser om konserveringsmedel.
- d) Att förstöra oönskade växter eller växtdelar, utom alger såvida inte produkterna används i jord eller i vatten för att skydda växter.
- e) Att hålla tillbaka eller förhindra oönskad tillväxt av växter, utom alger såvida inte produkterna används i jord eller i vatten för att skydda växter.

växter: levande växter och levande växtdelar, inklusive färska frukter, grönsaker och frön.

yrkesmässig användare: yrkesmässig användare i enlighet med definitionen i artikel 3.1 i direktiv 2009/128/EG.

Uttrycket ”yrkesmässig användare” definieras i art. 3.1 i direktiv 2009/128/EG (bekämpningsmedelsdirektivet) som ”en person som använder bekämpningsmedel i sin yrkesmässiga verksamhet, inbegripet operatörer, tekniker, arbetsgivare och egenföretagare, både på jordbruksområdet och inom andra sektorer”. Definitionen, som får betydelse vid tillämpningen av bestämmelserna i 3 kap. 2-3 §§ och 6 kap. 1 § NFS 2015:2, innefattar all användning som utförs som ett led i en näringsverksamhet eller annars som en del av en yrkesutövning. I linje med detta bör exempelvis spridning av växtskyddsmedel på en gård till en förskola som görs av personal på förskolan omfattas av uttrycket yrkesmässig användare. En jordbrukares användning av växtskyddsmedel ska betraktas som yrkesmässig om användningen sker som ett led i näringsverksamheten, t.ex. spridning av växtskyddsmedel i fält eller användning av växtskyddsmedel kring byggnader som används för verksamhetens ändamål.

Definitioner av viktiga uttryck

2 § I dessa föreskrifter avses med

biobädd: plats som är särskilt anpassad för utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel eller utvändigt rengöring av utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel, och som regelbundet underhålls så att den mikrobiologiska aktiviteten är så hög att spill och rester av växtskyddsmedel effektivt bryts ned,

invallad behållare: behållare som är utformad så att läckage eller spill inte kan spridas till omgivningen,

invallat utrymme: utrymme under tak där golvet är tätt och saknar anslutning till avlopp, samt där anslutningen mellan golv och vägg är så tät att läckage eller spill inte kan spridas vidare till omgivningen,

punktbehandling: behandling av växter med en metod som medför att växtskyddsmedlet inte sprids utanför det avsedda objektet.

vattendrag: vattendrag som ständigt eller under en stor del av året är vattenförande såsom bäckar, åar, floder, älvar och kanaler samt småvatten eller våtmarker som ständigt eller under en stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta såsom kärr, gölar, våtar, översilningsmarker, kallkällor, mörkelgravar och dammar, och

öppna diken: diken för dränering som är vattenförande under någon del av året och som inte är täckta

Definitionen av ”biobädd”, som får betydelse vid tillämpningen av bestämmelsen i 4 kap. 3 § NFS 2015:2, innebär att funktionen av biobädden ska bibehållas för att det ska anses utgöra en biobädd enligt bestämmelsen. För att funktionen ska bibehållas är det viktigt att biobädden kan belastas med stora vätskevolymmer utan att det leder till läckage eller störd funktion (anaerobitet) i biobädden.

Definitionen av ”invallad behållare”, som får betydelse vid tillämpningen av 5 kap. 1 § NFS 2015:2, omfattar t.ex. förvaring av mindre mängder växtskyddsmedel i en tät plastlåda.

Även definitionen av ”invallat utrymme” får betydelse vid tillämpningen av 5 kap. 1 § NFS 2015:2. Ett invallat utrymme kan finnas inomhus som en del av en annan byggnad, t.ex. ett källarförråd, eller utgöras av en fristående konstruktion, t.ex. en container. Definitionen innebär att ett invallat utrymme ska vara försett med tak, golv och väggar som säkerställer att läckage eller spill inte kan spridas vidare till omgivningen.

Definitionen av ”punktbehandling” får betydelse vid tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 4 § och 6 kap. 2 § NFS 2015:2. Definitionen syftar till att vara teknikneutral och tar i stället sikte på själva funktionen hos den metod som används. Det är viktigt att definitionen av punktbehandling inte begränsas till vissa metoder, om även andra metoder har samma precision. Definitionen av punktbehandling har vidare utformats för att inrymma behandling av växter för vilka behandling av en växt del i taget inte är praktiskt genomförbar (t.ex. fläckar av kvickrot eller tistel). I fråga om sådan typ av behandling avses med denna definition behandling av blad,

stam, stubbe eller ett rotsystem i taget genom fickning, pensling/avstrykning eller annan liknande metod.

Definitionen av punktbehandling gäller även vid tillämpning av bekämpningsmedelsförordningen

3 § Vid tillämpning av 2 kap. 42 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel gäller, i fråga om annan användning av växtskyddsmedel än användning på skogsmark, definitionen av punktbehandling i 2 §.

Av 2 kap. 42 § bekämpningsmedelsförordningen framgår att följande bestämmelser inte gäller vid användning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas:

- förbud mot att använda växtskyddsmedel på ängs- eller betesmark som inte är lämplig att plöja men som kan användas till slätter eller bete (2 kap. 37 § 1 bekämpningsmedelsförordningen),
- tillståndsplikt vid användning på vissa angivna områden (2 kap. 40 § bekämpningsmedelsförordningen), och
- anmälningsplikt (2 kap. 41 § bekämpningsmedelsförordningen)

Av 3 § följer att definitionen av punktbehandling i 2 § ska gälla vid tillämpningen av bestämmelsen i 2 kap. 42 § bekämpningsmedelsförordningen när det gäller annan användning av växtskyddsmedel än användning på skogsmark.

För att undantaget i 2 kap. 42 § bekämpningsmedelsförordningen ska vara tillämpligt krävs alltså att det är fråga om användning som dels har karaktär av punktbehandling och som dels har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. Ytterligare vägledning angående bedömningen av om dessa kriterier uppfylls finns i vägledningen till bestämmelsen i 3 kap. 4 §.

3 kap. Spridning av växtskyddsmedel

Fasta skyddsavstånd vid spridning

Fasta skyddsavstånd

1 § Den som sprider växtskyddsmedel utomhus ska hålla följande minsta skyddsavstånd.

1. 2 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 6 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 12 meter till dricksvattenbrunnar.

Bestämmelsen i 1 § innebär att de i punkten 1-3 angivna skyddsavstånden ska gälla som minimiavstånd. Av 3 kap. 2 § följer att s.k. anpassade skyddsavstånd kan leda till att ett längre skyddsavstånd måste iakttas, vilket i så fall är beroende av omständigheterna som föreligger vid spridning i det enskilda fallet.

Bestämmelsen i 1 § är, till skillnad från 2 § i detta kapitel, inte begränsad till yrkesmässig spridning och gäller alltså även vid privat spridning av växtskyddsmedel. Bestämmelsen gäller endast vid spridning utomhus och gäller således inte vid spridning i t.ex. växthus. Fasta skyddsavstånd ska hållas till de skyddsobjekt som omnämns i bestämmelsen oavsett om de ligger inom jordbruksmark eller inom andra områden.

Med dagvattenbrunnar i punkten 1 avses brunnar avsedda för uppsamling eller avledning av dagvatten från t.ex. gator, diken eller fastigheter. Dräneringsbrunnar enligt punkten 1 har i regel samma funktion som dagvattenbrunnar men används ofta just för att samla upp och avleda dräneringsvatten i fält. Vad som avses med öppna diken i punkten 1 och vattendrag i punkten 2 framgår av definitionerna i 2 kap. 2 §. Av definitionerna framgår att öppna diken inte är att betrakta som vattendrag i detta sammanhang. När det gäller sjöar avses en mer eller mindre stillastående och permanent vattensamling. Det finns ingen gräns för hur stor en vattensamling ska vara för att betraktas som en sjö men eftersom föreskrifternas definition av vattendrag innebär att ett skyddsavstånd om minst 6 meter ska hållas även till småvatten som t.ex. gölar och dammar har vattensamlingens storlek mindre betydelse i sammanhanget. Med dricksvattenbrunnar avses borrhåll eller grävda brunnar för uttag av dricksvatten.

Av punkten 2 framgår att skyddsavståndet ska räknas från strandlinje för högvattenyta *eller* strandbrinkens överkant. Med högvattenyta avses vattenytan när denna är som högst under året. I vissa fall kan det dock vara svårt att avgöra var strandlinjen för högvattenyta går och därför lämnas även möjligheten att räkna

skyddsavståndet från strandbrinkens överkant. Användaren uppfyller följaktligen kravet om skyddsavståndet antingen iakttas räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och det är upp till användaren att bedöma vilket av dessa som är mest lämpligt att utgå från i det enskilda fallet.

Utgångspunkten i föreskrifterna är att strandlinjen för högvattenytan i normalfallet inte överstiger strandbrinkens överkant. Om spridning av växtskyddsmedel sker när vattenytan överstiger strandbrinkens överkant bör skyddsavståndet räknas från strandlinjen för högvattenytan. I de fall då strandbrinken saknar en tydlig överkant bör skyddsavståndet mätas från strandlinjen för högvattenytan. Samma resonemang gäller för skyddsavståndet till öppna diken enligt punkten 1, i de fall då diket är vattenförande när spridning sker.

Anpassade skyddsavstånd vid spridning

Anpassade skyddsavstånd

2 § Utöver vad som följer av 1 § ska den som yrkesmässigt sprider växtskyddsmedel utomhus alltid bestämma och hålla skyddsavstånd till vattentäkter, sjöar och vattendrag och omgivande mark. Skyddsavstånden ska anpassas efter omständigheterna på platsen för spridningen, varvid särskild hänsyn ska tas till

1. på platsen för spridning rådande temperatur, vindförhållanden och övriga väderförhållanden,
2. det avsedda spridningsområdets utbredning i vindriktningen,
3. växtskyddsmedlets egenskaper,
4. omgivningens känslighet för medlet, samt
5. den använda spridningsmetodens precision.

När det gäller yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel utgör bestämmelsen i 2 § en precisering av vilka omständigheter som ska tas i beaktande vid den bestämning av skyddsavstånd som alltid ska göras vid spridning enligt 2 kap. 35 § punkten 3 bekämpningsmedelsförordningen. De skyddsavstånd som bestäms efter omständigheterna i det enskilda fallet benämns anpassade skyddsavstånd.

Som framgår av vägledningen till 1 § ovan kan det anpassade skyddsavståndet, i förhållande till de skyddsobjekt som anges i 1 § punkten 1-3 ovan, endast bli längre än det fasta minimiavståndet; ett anpassat skyddsavstånd kan följaktligen aldrig bli mindre än de skyddsavstånd som anges i 1 §.

Bestämmelsen i 2 § gäller endast vid yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel. Liksom för de fasta skyddsavstånden enligt 1 § gäller bestämmelsen i 2 § endast vid spridning utomhus.

Hänsyn till de parametrar som räknas upp i punkterna 1-5 kan tas genom att använda den Hjälpreda för bestämning av anpassat skyddsavstånd som Naturvårdsverket har utarbetat i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Jordbruksverket, Lantmännen, Kemikalieinspektionen och Svenskt Växtskydd. Hjälpredan fungerar som ett verktyg för att uppfylla kraven på att bestämma och följa skyddsavstånd men utöver vad som tas upp i Hjälpredan kan ytterligare försiktighetsåtgärder behöva vidtas till följd av t.ex. nederbördsförhållanden.

Punkten 1 omfattar på platsen för spridning rådande temperatur, vindförhållanden och övriga väderförhållanden. Vid sidan om vindstyrka har temperatur och luftfuktighet avgörande inverkan på vindavdrift. I princip gäller att svag vind, låg temperatur och fuktig luft minskar risken för avdrift. Skyldigheten att anpassa skyddsavstånden till aktuella vind- och väderförhållanden gäller under hela tiden då spridning pågår, vilket har särskild relevans vid ändring i vindriktning och/eller vindstyrka. Spridning av växtskyddsmedel bör – för att undvika risken för ytavrinning och dränering genom mark – över huvud taget inte ske vid nederbörd. Inte heller bör spridning ske om omfattande nederbörd förutspås dagen efter spridning, om detta kan föranleda ytavrinning och/eller dränering genom mark av växtskyddsmedel. Uppgifter om växtskyddsmedels regnfasthet framgår i vissa fall av etiketten där det även kan finnas ytterligare rekommendationer om spridning i nära anslutning till nederbörd.

Det avsedda spridningsområdets utbredning i vindriktningen som anges i punkt 2 har betydelse för hur stor mängd bekämpningsmedel som totalt kan komma att hamna utanför det avsedda spridningsområdet, eftersom vindavdriften från varje nytt sprutdrag adderas till vindavdriften från de föregående sprutdragen. Spridning över ett helt fält kräver alltså större skyddsavstånd än en begränsad kantbehandling. Denna parameter har inarbetats i Hjälpredan och behöver inte uppges vid användning av verktyget.

Hänsyn till växtskyddsmedlets egenskaper enligt punkten 3 kan behöva tas t.ex. vid spridning av ogräsmedel intill odlingar med grödor som är känsliga för det medel som sprutas och vid spridning av giftiga medel intill blommande grödor och bårdar.

Som framgår av punkten 4 är omgivningens känslighet för medlet en specifik omständighet som ska beaktas. Särskild aktsamhet krävs i vissa situationer som t.ex. då högre naturvärden, ekonomiska värden eller vattenresurser riskerar att påverkas. I verktyget Hjälpredan finns angivet exempel på känsliga objekt och områden som kräver särskild hänsyn, däribland ekologiska odlingar, öppna vattenytor, bostadstomter, förskolor och skolor. Exempellistan i Hjälpredan är inte uttömmande och även andra objekt och områden kan kräva särskild hänsyn. Vid spridning i

anslutning eller i närheten till områden med högre naturvärden kan skyddsavståndet behöva utökas. Detta gäller särskilt vid spridning intill sådana områden där användning av växtskyddsmedel är förbjuden eller där området annars omfattas av särskilt skydd enligt miljöbalken eller föreskrifter utfärdade med stöd av miljöbalken. Ett exempel på detta, som också omnämns i Hjälpredan, är ängs- eller betesmark. Närheten till ängs- eller betesmark utgör alltså en sådan omständighet som enligt punkten 4 särskilt ska beaktas vid spridning av växtskyddsmedel, vilket innebär att skyddsavståndet bör anpassas för att säkerställa att ingen oavsiktlig spridning kan ske till sådan mark.

Hänsynstagande till den använda spridningsmetodens precision i punkten 5 utgör en grundläggande faktor vid bedömningen av det anpassade skyddsavståndet. Spridningsmetodens precision har avgörande inverkan på risken för vindavdrift och påverkas av faktorer som bomhöjd, duschkvalitet och körhastigheten. I princip gäller att låg bomhöjd, stora droppar och måttlig körhastighet minskar risken för avdrift vid spridning med bomspruta. Hänsyn till dessa faktorer tas genom användning av Hjälpredan.

Utrustning för att bestämma temperatur, vindriktning och vindhastighet

3 § För att bestämma anpassade skyddsavstånd enligt 2 §, ska den som avser att sprida växtskyddsmedel med bogserad eller maskinburen spruta ha utrustning för att bestämma temperatur, vindriktning och vindhastighet på platsen för spridning.

Vindhastigheten ska kunna bestämmas med en noggrannhet av $\pm 0,5$ m/s.

Jordbruksverket har enligt bekämpningsmedelsförordningen bemyndigande att meddela föreskrifter om bl.a. krav på spridningsutrustning. Bestämmelsen i 3 § innehåller följaktligen inget krav på vilken spridningsutrustning som används. Bestämmelsen fastslår i stället krav på de verktyg som behövs för att kunna bestämma skyddsavstånd enligt 2 §.

Bestämmelsen i 3 § är endast tillämplig vid spridning av växtskyddsmedel som sker med bogserad eller maskinburen spruta vilket även omfattar självgående maskinburna sprutor. Att bestämmelsen i 3 § endast är tillämplig vid yrkesmässig spridning följer av hänvisningen till 2 § i bestämmelsen. Av bestämmelsen i 3 § följer att utrustningen ska kunna användas i fält.

Undantag för punktbehandlingar

Undantag

4 § Bestämmelserna i 1-3 §§ gäller inte vid användning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Uttrycket punktbehandling definieras i bestämmelsen i 2 kap. 2 § i NFS 2015:2 (se definitionen på sida. 9). Undantaget i 4 § är formulerat på ett sådant sätt att det överensstämmer med det undantag för punktbehandlingar som återfinns i 2 kap. 42 § bekämpningsmedelsförordningen. Att användningen – för att undantaget ska vara tillämpligt – ska ha karaktär av punktbehandling innebär att endast de metoder som kan inrymmas i definitionen av punktbehandling i 2 kap. 2 §, omfattas av undantaget. Vid användning av dessa metoder går det emellertid inte att utesluta att visst spill kan förekomma. För att omfattas av undantaget är det dock en förutsättning att eventuellt spill har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

För att undantaget ska vara tillämpligt krävs alltså – utöver att användningen ska ha karaktär av punktbehandling – att användningen har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. Detta innebär i regel att undantaget inte gäller vid behandling som utförs mot ett stort antal växter inom ett område vid ett eller flera tidsmässigt näraliggande tillfällen.

En bedömning huruvida användningen har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas måste dock göras från fall till fall. Omständigheter som särskilt bör vägas in vid denna bedömning är det använda växtskyddsmedlets egenskaper och på vilket sätt medlet används. När det gäller bekämpning av t.ex. jätteloka bör undantaget i 4 § omfatta behandling av ett fåtal växter som sker inom ett mindre område, såsom en begränsad sträckning av exempelvis en banvall. Vid bekämpning mot svampangrepp på en gräsyta bör undantaget omfatta behandling av en mindre yta. Det som ytterst styr vilken omfattning av bekämpning som kan anses acceptabel utifrån risk är förutsättningarna i det enskilda fallet.

Utgångspunkten för resonemanget ligger i miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Av hänsynsreglerna följer att det är verksamhetsutövaren som ska förse sig med de kunskaper som behövs för att en viss användning eller åtgärd ska kunna ske utan negativ påverkan på människors hälsa och miljön. Av försiktighetsprincipen följer att verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder eller begränsningar eller vidta andra försiktighetsåtgärder för att motverka att skada eller olägenheter för miljö eller hälsa uppstår. Det är också upp till den som sprider växtskyddsmedlet som ska kunna visa att en viss användning både har karaktär av punktbehandling och dessutom

sker i en sådan omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. Ytterligare vägledning om verksamhetsutövarens ansvar utifrån de allmänna hänsynsreglerna finns på Naturvårdsverkets hemsida¹.

Underlag för denna bedömning kan t.ex. vara en riskbedömning av hur stora ytor som kan behandlas med en viss metod och ett visst medel utan att människors hälsa och miljön riskerar att skadas. Om en sådan riskbedömning visar att användningen har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskeras att skadas bör undantaget i 4 § omfatta behandlingen. Observera dock att det alltid måste vara fråga om punktbehandling för att undantaget ska vara tillämbart. Verksamhetsutövaren bör i sitt egenkontrollarbete dokumentera hur bedömningen av riskerna för människors hälsa och miljön har hanterats och vad som ligger till grund för bedömningen för att kunna redogöra den bedömningen inför tillsynsmyndigheten.

---

¹ [Hänsynsreglerna – kapitel 2 miljöbalken \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Tidsbegränsat undantag för spridning på banvallar

5 § Bestämmelserna i 1 § gäller inte den som från spårbundet fordon sprider växtskyddsmedel på banvallar för järnvägsspår. Den som från spårbundet fordon sprider växtskyddsmedel på banvallar för järnvägsspår ska hålla följande minsta skyddsavstånd.

1. 1 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 6 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 12 meter till dricksvattenbrunnar.

Undantaget i 5 § innebär att den som från spårbundet fordon sprider växtskyddsmedel på banvallar för järnvägsspår endast behöver hålla ett skyddsavstånd på 1 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar. Skyddsavstånden till övriga skyddsobjekt är desamma som enligt 1 §. Undantaget är utformat för att omfatta det underhåll av järnvägen som genomförs av Trafikverket och andra förvaltare av järnvägsnätet. Eftersom en minskning av skyddsavståndet innebär en sänkt skyddsnivå i förhållande till ordinarie skyddsavstånd är undantaget tidsbegränsat och gäller t.o.m. 31 december 2021. Detta har genomförts genom beslut av två föreskrifter, en om ändring av NFS 2015:2 och en om att ändringen ska upphöra att gälla den 31 december 2021.

Syftet med undantaget är på kort sikt att möjliggöra underhåll av järnvägen för att upprätthålla trafiksäkerhet och bibehålla standard på järnvägsnätet. På längre sikt syftar tidsbegränsningen av undantaget till att ge Trafikverket och andra förvaltare av järnvägsnätet ytterligare tid till att utveckla metoder för att kunna hålla ordinarie skyddsavstånd till öppna diken, dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar vid underhåll av banvallarna.

4 kap. Utspädning, blandning och påfyllning m.m.

Utspädning, blandning och påfyllning m.m. ska ske på lämplig plats

- 1 §** Utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel samt utvändig rengöring av utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel, ska ske på en plats som är lämplig för ändamålet. Sådan hantering får inte ske
1. på vägområden, samt på grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor, eller
  2. på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda material på vilka det inte finns möjlighet till uppsamling av växtskyddsmedlet.

Den hantering som omfattas av bestämmelsen i 1 § är utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel samt utvändig rengöring av utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel. Detta motsvarar i huvudsak vad som anges i 2 kap. 58 § andra stycket bekämpningsmedelsförordningen.

Bestämmelsen är inte begränsad till att endast omfatta hantering utomhus och gäller alltså även vid hantering i växthus. Även hantering av växtskyddsmedel som sker inomhus i samband med betning omfattas av bestämmelsen.

Bestämmelsen gäller vid utvändig rengöring av utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel. När det gäller invändig rengöring som utförs med en liknande metod som för spridning av växtskyddsmedel, bör denna vara att betrakta som spridning av växtskyddsmedel under förutsättning att det finns ett spridnings-syfte. De bestämmelser om skyddsavstånd som återfinns i 3 kap. i föreskrifterna bör därför vara tillämpliga vid invändig rengöring som utförs med ett spridnings-syfte. Om rengöringen å andra sidan utgör avfallshantering, är bestämmelserna om hantering av avfall i 15 kap. miljöbalken och i avfallsförordningen (2011:927) i stället tillämpliga. En upplysning om detta återfinns även i bestämmelsen i 2 kap. 58 § tredje stycket bekämpningsmedelsförordningen.

Kravet att platsen ska vara lämplig för ändamålet inbegriper att risken för såväl ytavrinning som dränering genom mark på platsen ska vara låg. Lämplig plats för påfyllning och rengöring innebär ett säkert underlag och på betryggande avstånd från brunnar och vattendrag. Påfyllningsplatsen ska också placeras så att den medger ett så säkert och rationellt arbete som möjligt med hänsyn till tillgång till vatten, placering av preparatförrådet och hantering av tomma förpackningar.

Vid liten växtskyddsmedelsanvändning och små arealer kan en plan, odränerad och gräsbevuxen yta med ordentligt matjordslager fungera som påfyllningsplats. Sådan mark har som regel relativt hög biologisk aktivitet vilket gynnar nedbrytningen av växtskyddsmedel. Om platsen blir permanent och används gång efter gång är detta dock bara ett bra alternativ vid mindre växtskyddsmedelsanvändning.

Punkten 1 i bestämmelsen innebär att utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel samt rengöring av spridningsutrustning inte får ske på vägområden, grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor. Med mycket genomsläppliga ytor avses alltså såväl vägområden och grusytor som andra ytor med motsvarande genomsläpplighet. Vid bedömning av en ytas genomsläpplighet bör faktorer såsom markens vegetation och matjordslager tas i beaktande. Risken för spridning av växtskyddsmedel till omgivningen är förhållandevis stor från markytor utan matjordslager och ingen eller begränsad vegetation eftersom sådana ytor har låg adsorptions- och nedbrytningsförmåga och i allmänhet hög vattenledande förmåga.

Punkten 2 innebär att det råder ett förbud mot ovan nämnd hantering på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda material där det inte finns möjlighet till uppsamling av växtskyddsmedel. Detta innebär att allt utspätt växtskyddsmedel (sprutvätska) som hamnar på sådan yta ska kunna samlas upp. Påfyllning på gödselplatta kopplad till urinbrunn eller annan gjuten platta med uppsamling i tank är exempel på lösningar med möjlighet till uppsamling av växtskyddsmedel.

Fasta skyddsavstånd vid utspädning, blandning och påfyllning m.m.

Fasta skyddsavstånd

2 § Vid utspädning, blandning och påfyllning av växtskyddsmedel utomhus samt utvändigt rengöring utomhus av utrustning som används för spridning av växtskyddsmedel, ska följande minsta skyddsavstånd hållas.

1. 30 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 30 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 30 meter till dricksvattenbrunnar.

Bestämmelsen kompletterar den allmänna aktsamhetsregeln i 2 kap. 58 § andra stycket bekämpningsmedelsförordningen som anger att utspädning och blandning av växtskyddsmedel före spridning samt rengöring efter spridning av den utrustning som använts ska ske på ett sådant sätt att det inte innebär någon risk för människors hälsa eller miljön.

Bestämmelsen i 2 § är tillämplig vid hantering som sker på gräsbevuxna ytor och åkermark, t.ex. påfyllning av växtskyddsmedel som sker i fält. Vid påfyllning i fält krävs alltså att fasta skyddsavstånd hålls. Utöver detta bör preparat kunna transporteras ut i fält och förvaras på ett säkert sätt och förpackningar sköljas och tas om hand. Vid påfyllning i fält bör vidare en separat pump användas och risken för bakslag beaktas.

Det fasta skyddsavståndet kan i vissa fall minskas

3 § De skyddsavstånd som anges i 2 § gäller inte vid sådan hantering som sker på yta där det finns möjlighet till uppsamling av växtskyddsmedel, på biobädd eller på annan plats med motsvarande funktion. I de fallen ska i stället följande minsta skyddsavstånd gälla.

1. 15 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 15 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 15 meter till dricksvattenbrunnar.

Vid hantering som sker på s.k. säker plats, d.v.s. på yta där det finns möjlighet till uppsamling av växtskyddsmedel, på biobädd eller på annan plats med motsvarande funktion, är det inte motiverat att ha ett skyddsavstånd på 30 meter. Dock kan det även vid hantering på dessa platser förekomma små eller stora oavsiktliga spill med stora koncentrationer av växtskyddsmedel, varför hantering på dessa platser enligt bestämmelsen i 3 § omfattas av ett skyddsavstånd på 15 meter till de objekt som anges i punkterna 1-3.

Uttrycket ”biobädd” definieras i 2 kap. 2 § i dessa föreskrifter. Som framgår av definitionen krävs, för att det ska vara fråga om en biobädd enligt 3 §, att biobädden regelbundet underhålls så att funktionen bibehålls. Principen för en biobädd bygger på att eventuellt spill ska brytas ner i bädden. I princip består den av en ca 60 cm djup grop som bör vara väl tilltagen i längd och bredd i förhållande till sprutan. I botten av gropen läggs ett tätskikt av lera och ovan på detta en blandning av matjord, torv och hackad halm.

Med ”annan plats med motsvarande funktion” i 3 § avses endast sådan plats som har minst samma funktion när det gäller uppsamling och/eller nedbrytning av växtskyddsmedel som finns vid plats med yta för uppsamling av växtskyddsmedel eller på biobädd. Eftersom åkermark inte underhålls på det sätt som krävs för att det ska vara fråga om en biobädd, omfattar uttrycket ”annan liknande plats” inte åkermark. Samma resonemang gäller även för gräsbevuxna ytor.

5 kap. Förvaring av växtskyddsmedel

1 § Växtskyddsmedel som används i yrkesmässig spridning ska lagras i ett invallat utrymme eller invallad behållare, med möjlighet till uppsamling av läckage eller spill.

Bestämmelsen i 1 § kompletterar den allmänna aktsamhetsregeln i 2 kap. 58 § första stycket bekämpningsmedelsförordningen där det framgår att växtskyddsmedel som inte används ska lagras och i övrigt hanteras på ett sätt som inte innebär någon risk för människors hälsa eller miljön.

Andra bestämmelser om förvaring av kemiska produkter återfinns i föreskrifter utfärdade av både Kemikalieinspektionen och Arbetsmiljöverket. Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:2) anger att s.k. särskilt farliga kemiska produkter ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan komma åt dem. Med vissa undantag gäller dessa krav kemiska produkter som är akut giftiga, starkt frätande eller cancerframkallande, mutagena och reproduktionstoxiska i farokategori 1A eller 1B. Hälsofarliga kemiska produkter ska förvaras svåråtkomliga för små barn och väl avskilda från livsmedel. För att uppfylla dessa krav bör alla växtskyddsmedel för yrkesmässig användning förvaras inlåsta.

Bestämmelsen i 1 § syftar till att förhindra och förebygga risken för läckage och har utformats främst i syfte att skydda miljön. Uttrycken ”invallat utrymme” och ”invallad behållare” definieras i 2 kap. 2 § i NFS 2015:2. Möjligheten till uppsamling av förekommande läckage eller spill bör innebära att minst en tredjedel av den maximalt förvarade volymen växtskyddsmedel eller hela volymen av den enskilt största förpackningen kan samlas upp.

6 kap. Tillstånd för användning i vattenskyddsområde

Tillståndsplikt för yrkesmässig användning inom vissa delar av ett vattenskyddsområde

1 § Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus inom de delar av ett vattenskyddsområde som betecknas som vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon.

Om ett vattenskyddsområde inte har indelats i zoner gäller förbudet mot användning utan tillstånd enligt första stycket inom hela vattenskyddsområdet.

Användningen av växtskyddsmedel i vattenskyddsområden kan i dag vara reglerad både genom vattenskyddsföreskrifter för varje enskilt vattenskyddsområde meddelade med stöd av miljöbalken och genom den generella tillståndsplikten för alla vattenskyddsområden enligt denna bestämmelse.

Ett vattenskyddsområde indelas vanligtvis i vattentäktzoner, en primär (inre) skyddszon och en sekundär (yttre) skyddszon. I det fall vattenskyddsområdet har indelats i olika zoner gäller tillståndsplikten i denna bestämmelse endast vissa zoner av ett vattenskyddsområde (vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon eftersom tillståndsplikt endast bedöms vara nödvändig i de delar av vattenskyddsområdet där skyddsbehovet är som störst. Det förekommer att ett vattenskyddsområde – utöver nu nämnda zoner – indelas i en tertiär skyddszon. Inom sistnämnda zon har skyddsbehovet lokalt bedömts vara lägre än inom övriga zoner. Det är därför inte motiverat med en generell tillståndsplikt inom denna zon. Om det på lokal nivå bedöms föreligga ett behov att tillståndsplikt även inom tertiär zon kan bestämmelse om detta införas i de lokala vattenskyddsföreskrifterna.

Tillståndsplikten i 1 § första stycket gäller för yrkesmässig användning av växtskyddsmedel utomhus inom primär och sekundär zon av ett vattenskyddsområde. Att tillståndsplikten gäller vid användning utomhus innebär att t.ex. användning i växthus inte omfattas.

Beträffande de vattenskyddsområden som endast består av en zon (oftast äldre vattenskyddsområden) gäller tillståndsplikten inom hela vattenskyddsområdet, vilket framgår av 1 § andra stycket.

Undantag från tillståndsplikten

2 § Bestämmelsen i 1 § gäller inte vid användning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Bestämmelsen i 1 § gäller inte vattenskyddsområden som har inrättats efter den 1 januari 2018 eller vattenskyddsområden för vilka föreskrifter till skydd för området har ändrats efter den 1 januari 2018.

Enligt 2 kap. 36 § andra stycket förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel gäller bestämmelsen i 1 § inte för ett vattenskyddsområde eller de delar av ett vattenskyddsområde som omfattas av föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken med förbud mot användning av växtskyddsmedel.

Av bestämmelsen i 2 § framgår att den generella tillståndsplikten inte gäller vid användning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. Uttrycket punktbehandling definieras i bestämmelsen i 2 kap. 2 § i NFS 2015:2 och mer information om vad som kan omfattas av undantaget finns i vägledningen till 2 kap. 2 § och 3 kap. 4 §.

Vidare innebär bestämmelsen i 2 § att den generella tillståndsplikten inte gäller i fråga om vattenskyddsområden som har inrättats efter den 1 januari 2018 eller i fråga om vattenskyddsområden för vilka skyddsföreskrifterna har ändrats efter den 1 januari 2018. För vattenskyddsområden som inrättas eller ändras efter den 1 januari 2018 behöver alltså en bedömning på lokal nivå göras huruvida behov av tillståndsplikt för användning av växtskyddsmedel föreligger, vilket i så fall får regleras i skyddsföreskrifterna för aktuellt vattenskyddsområde.

I 2 § tredje stycket finns vidare en upplysningsbestämmelse om undantag från den generella tillståndsplikten. Undantaget återfinns i 2 kap. 36 § andra stycket bekämpningsmedelsförordningen, där det framgår att den generella tillståndsplikten inte gäller för ett vattenskyddsområde eller de delar av ett vattenskyddsområde som omfattas av föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken med förbud mot användning av växtskyddsmedel.

En ansökan om tillstånd för användning av växtskyddsmedel i vattenskyddsområde bör minst innehålla de uppgifter som anges i 7 kap. § 1 i NFS 2015:2.

7 kap. Tillstånd och anmälan

- 1 §** En ansökan om tillstånd att använda växtskyddsmedel enligt 2 kap. 40 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel eller en anmälan avseende annan användning av växtskyddsmedel än användning på skogsmark enligt 2 kap. 41 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel, ska innehålla
1. karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och areal,
  2. kontaktuppgifter till den som ska sprida växtskyddsmedel samt i förekommande fall till den för vars räkning spridningen ska ske,
  3. syftet med spridningen,
  4. växtskyddsmedlets namn och registreringsnummer med upplysning om verksamt ämne,
  5. beskrivning av spridningsmetod,
  6. dos som ska användas, och
  7. beräknad tidpunkt eller tidsperiod för spridningen.

Bestämmelsen i 1 § gäller både vid en ansökan om tillstånd enligt 2 kap. 40 § bekämpningsmedelsförordningen och vid en anmälan avseende användning av växtskyddsmedel på annan mark än på skogsmark enligt 2 kap. 41 § bekämpningsmedelsförordningen.

Enligt 2 kap. 40 § bekämpningsmedelsförordningen är det förbjudet att utan särskilt tillstånd av den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel inom följande områden:

1. inom idrotts- och fritidsanläggningar,
2. vid planerings- och anläggningsarbeten,
3. på vägområden samt på grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor, och
4. på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda material.

Tillståndsplikten enligt punkterna 3 och 4 gäller inte användning av växtskyddsmedel på vägområden om syftet med användningen är att förhindra introduktion, etablering eller spridning av invasiva främmande arter eller karantänskadegörare enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2031 eller enligt bestämmelser som genomför den förordningen. Tillståndsplikten gäller inte heller användning på banvallar. Denna typ av användning omfattas istället av anmälningsplikten enligt 2 kap. 41 § bekämpningsmedelsförordningen, där det framgår att det är förbjudet att utan skriftlig anmälan till den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel inom följande områden:

1. på vägområden, för att förhindra introduktion, etablering eller spridning av
  - a. invasiva främmande arter, eller
  - b. karantänskadegörare enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2031 eller enligt bestämmelser som genomför den förordningen,
2. på banvallar, och
3. inom områden som inte omfattas av förbud enligt 37 § eller krav på tillstånd enligt 40 § och som har en sammanhängande area överskridande 1 000 kvadratmeter där allmänheten får färdas fritt.

Kravet på anmälan i första stycket 3 gäller inte användning på åkermark. Den anmälningspliktiga verksamheten får påbörjas tidigast fyra veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte nämnden bestämmer något annat.

Varken tillståndsplikten eller anmälningsskyldigheten gäller för de växtskyddsmedel som i föreskrifter meddelade enligt 2 kap. 37 a § bekämpningsmedelsförordningen har undantagits från användningsförbudet i 2 kap. 37 § bekämpningsmedelsförordningen.²

Av bestämmelsen i 1 § NFS 2015:2 följer att en tillståndsansökan och en anmälan, ska innehålla samma uppgifter.

Den kommunala nämndens ställningstagande med anledning av en tillståndsansökan respektive granskning av en anmälan, bör samtidigt innefatta en bedömning huruvida de skyldigheter om val av medel och metod som finns i 2 kap. 33 och 34 §§ bekämpningsmedelsförordningen är uppfyllda. Tillståndsplikten enligt 2 kap. 40 § bekämpningsmedelsförordningen har bl.a. sin grund i artikel 12 i bekämpningsmedelsdirektivet där det anges att lämpliga riskhanteringsåtgärder ska vidtas och att användningen av växtskyddsmedel med låg risk i enlighet med definitionen i EU:s växtskyddsmedelsförordning ska övervägas i första hand. Vidare innehåller bekämpningsmedelsdirektivet krav på att medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att främja ett växtskydd med låg insats av bekämpningsmedel och så långt som möjligt ge företräde till icke kemiska metoder, s.k. integrerat växtskydd eller IPM (Integrated Pest Management). Ansvarig myndighet för IPM är Jordbruksverket som har utfärdat föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2014:42) om integrerat växtskydd. Föreskrifterna ska tillämpas vid all yrkesmässig användning av växtskyddsmedel och innebär bl.a. att den som överväger att använda växtskyddsmedel i första hand ska använda förebyggande metoder för att hålla tillbaka skadegörare, ogräs och övrigt som kan motivera en växtskyddsåtgärd. Vidare ska icke-kemiska

---

² [Verksamma ämnen som är undantagna förbudet mot viss användning - Kemikalieinspektionen](#)

bekämpningsmetoder alltid användas i första hand. Detta bör också tas i beaktande vid den kommunala nämndens ställningstagande och bör som regel kunna vara möjligt baserat på det underlag som följer av 1 §. Vidare bör det även kontrolleras om de försiktighetsåtgärder som anges i växtskyddsmedlets användningsvillkor följs.

I de fall verksamhetsutövaren regelbundet sprider växtskyddsmedel bör den kommunala nämnden så långt som möjligt utarbeta rutiner för att förenkla anmälan och handläggningen. För sådan typ av användning bör även tillstånd som sträcker sig över en eller flera säsonger kunna medges.

Om den kommunala nämnden bedömer att det krävs ytterligare uppgifter eller underlag för att ta ställning till en tillståndsansökan eller anmälan, föreligger inget hinder för den kommunala nämnden att begära in kompletteringar.

Uppgifter om var spridningen kommer att ske ska, enligt punkten 1, anges med karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och utbredning. Vid spridning inom en fastighet kan fastighetsbeteckning anges med en kompletterande skriftlig beskrivning av var spridningen kommer att ske.

Kontaktuppgifter till den som ska sprida växtskyddsmedel enligt punkten 2 bör bestå av företagsnamn, telefonnummer, adress och e-post. Med ”den för vars räkning spridning ska ske” avses den som i förekommande fall har lämnat uppdraget att utföra bekämpningen.

Med ”syftet med spridningen” enligt punkten 3 avses en beskrivning av vilken skadegörare eller vilket ogräs som ska bekämpas och vilken gröda bekämpningen avser.

Upplysning om verksamt ämne i växtskyddsmedlet enligt punkten 4 bör minst bestå av ämnets namn, men även identifikationsnummer i form av CAS-nr eller EG-nr.

Med ”spridningsmetod” enligt punkten 5 avses en beskrivning av vilken spridningsutrustning som ska användas eller – om inte någon särskild spridningsutrustning kommer att användas – en beskrivning av metod för behandling eller applicering.

Med ”dos som ska användas” enligt punkten 6 avses dosering i förhållande till vad som rekommenderas på etikett eller informationsblad för det aktuella växtskyddsmedlet, ofta uttryckt i kilo eller liter per hektar.

När det gäller uttrycket ”beräknad tidpunkt eller tidsperiod” enligt punkten 7, bör sådan tidsangivelse vanligen anges i datum eller vecka. Vid tillståndsansökningar eller anmälningar som rör användning som sträcker sig över en eller flera säsonger kan det dock vara svårt att ange tid till dag eller vecka. Det är då upp till den kommunala nämnden att i det enskilda fallet avgöra vad som är en lämplig tidsangivelse.

8 kap. Information till allmänheten

1 § Den som avser att sprida växtskyddsmedel enligt 2 kap. 45 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel ska senast en vecka före spridningen informera om den på väl synliga anslag. Informationen ska lämnas på anslag av minst A-5 format av väderbeständigt material. Anslagen ska innehålla

1. karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och areal,
2. kontaktuppgifter till den som ska sprida växtskyddsmedel samt i förekommande fall till den för vars räkning spridningen ska ske,
3. syftet med spridningen,
4. växtskyddsmedlets namn och registreringsnummer med upplysning om verksamt ämne,
5. beskrivning av spridningsmetod, och
6. beräknad tidpunkt eller tidsperiod för spridningen.

Anslagen ska sitta kvar minst en månad efter spridningen.

Bestämmelsen i 1 § kompletterar informationsskyldigheten i 2 kap. 45 § bekämpningsmedelsförordningen där det framgår att den som avser att sprida växtskyddsmedel på områden där allmänheten får färdas fritt, med undantag för åkermark, innan spridningen sker ska informera om den på väl synliga anslag. Kravet på information till allmänheten gäller dock inte sådan spridning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Anslag enligt 1 § bör sättas upp väl synligt på sådana platser där människor kan tänkas passera ett besprutat område, t.ex. vid gångvägar och stigar. Informationen bör regelmässigt lämnas på svenska men i områden där det finns vetskap om att information på svenska inte är tillräckligt för att tillgodose informationsbehovet (t.ex. frekvent besökta turistområden), kan det finnas anledning att lämna information även på andra språk.

Vad som avses med uttrycken i punkterna 1-6 beskrivs i vägledningen till 7 kap. 1 § ovan.

Bestämmelsen i 1 § andra stycket om att anslagen ska sitta kvar minst en månad efter spridning avser att täcka in den tid då växtskyddsmedel kan finnas kvar i markytan och då risk för människors hälsa kan föreligga. Hur snart anslagen i det enskilda fallet ska tas bort bör styras av växtskyddsmedlets egenskaper vad gäller nedbrytbarhet och rörlighet. Beträffande växtskyddsmedel som har lång nedbrytningstid och/eller binds hårt till markytan bör anslagen sitta kvar till dess att risk för människors hälsa eller skada på egendom inte längre kan föreligga.

9 kap. Skyldighet att underrätta vid förorening

- 1 §** Vid olyckor då en större mängd växtskyddsmedel läckt ut eller kan befaras läcka ut, ska räddningstjänsten och den kommunala nämnden omedelbart underrättas.
- 2 §** Om det finns anledning att misstänka att ett markområde blivit förorenat av växtskyddsmedel i sådan omfattning att egendomsskada kan befaras, ska områdets ägare eller nyttjanderättshavare snarast underrättas.
- 3 §** Om vattentäkt, grundvatten eller en sjö eller ett vattendrag befaras bli förorenat av växtskyddsmedel, ska områdets ägare eller nyttjanderättshavare och den kommunala nämnden snarast underrättas.
- 4 §** Ansvarig för att underrättelse sker enligt 1-3 §§ är den som har hanterat växtskyddsmedlet.

Som egendomsskada bör i första hand ses skador på djur och växter som kan ha ekonomisk betydelse av något slag liksom förorening av dricksvatten. Som egendomsskada anses också skada på mindre odlingslotter och trädgårdar för enskilt bruk oavsett ekonomisk betydelse.

Att underrättelse ska ske till den kommunala nämnden i de fall då vattentäkt, grundvatten, sjö eller vattendrag befaras bli förorenat har sin grund i att vidare spridning lätt sker i vatten och att större områden och flera ägare därigenom kan bli berörda. Nämndens uppgift blir vid en sådan underrättelse att avgöra om skyddsåtgärder bör vidtas och i så fall vilka, liksom om information till ytterligare personer eller myndigheter behövs.

Om en större mängd växtskyddsmedel har läckt ut t.ex. genom att ett sprutekipage har välvt eller att en större läcka uppstått på en tank ska räddningstjänsten omedelbart underrättas. Den lokala räddningstjänsten organiseras av kommunen och den som hanterar växtskyddsmedel yrkesmässigt bör därför känna till hur räddningstjänsten är organiserad i den kommun där verksamheten bedrivs.